

Rijksoverheid

‘Nederland na corona’- dialogen

Handreiking voor
gemeenten

↑
watis
jouw
idee.nl

‘Nederland na corona’-dialogen: handreiking voor gemeenten

Dit document bevat een opzet waarmee uw in uw gemeente aan de slag kunt met dialogen met inwoners over de vraag wat er nodig is in de fase na corona. Wat heeft herstel nodig? Waar liggen kansen voor vernieuwing? Hoe zouden we het kunnen aanpakken?

De opzet is gebaseerd op de 80 burgerdialogen die in februari, maart en april van 2021 worden gevoerd door heel Nederland, in het kader van www.watisjouwidee.nl. Dit project is geïnitieerd door de Rijksoverheid, en er doen veel burgemeesters en wethouders mee als host.

Dit draaiboek is gemaakt voor gemeentes die zelf met hun burgers in gesprek willen over de periode na corona.

We onderscheiden twee verschillende soorten dialogen:

- **Verkenning dialoog:**

Dit gesprek is *in zijn algemeenheid* gericht op wat in de knel is gekomen en welke positieve dingen zijn ontkiemd tijdens corona en wat er (dus) aandacht nodig heeft na corona. Door een aantal van deze dialogen te voeren in uw gemeente komt u op het spoor wat mensen in uw gemeente belangrijke thema's vinden voor een herstel en vernieuwingsagenda.

- **Themadialoog:**

Deze dialoog is gericht op een *specifiek onderwerp*, dat u als gemeente zelf kiest. U kunt ook gebruik maken van 7 voorbeeldthema's. Hier is ook aandacht voor de vraag wat er op dat specifieke onderwerp in de knel is gekomen en wat er is ontkiemd, maar er is meer ruimte voor het

ophalen van ideeën. Wat kunt u doen als gemeente? En wat kunnen inwoners zelf doen?

Hieronder gaan we in op:

1. Voorbereiding
2. Technische aandachtspunten
3. Bemensing en rollen
4. Uitnodiging
5. Draaiboek

1. Voorbereidingsvragen

Rond welke thema's wilt u in gesprek? Met welk doel?

Wilt u verkenningsdialogen voeren om te onderzoeken wat volgens uw inwoners belangrijke agendapunten zijn voor na corona? Of wilt u rond een of meerdere specifieke onderwerpen in gesprek, en ook aandacht besteden aan ideeën voor actie?

Wie wilt u uitnodigen?

Wilt u in gesprek met een afspiegeling van de inwoners uit uw gemeente? Of met een specifieke groep, gegeven het thema dat wordt besproken? Ons advies is om uit te gaan van ongeveer 10-12 mensen, maar minder kan natuurlijk ook als u daarvoor kiest.

Hoe wilt u mensen uitnodigen?

Afhankelijk van de doelstelling kunt u mensen uitnodigen via een algemene oproep, bijvoorbeeld via social media of in de lokale krant, of u kunt mensen gericht benaderen. Als u besluit om bepaalde doelgroepen gericht uit te nodigen kunt u natuurlijk ook samenwerken met instellingen en verenigingen in uw gemeente die in contact staan met deze doelgroepen. Dat kan voor sommige mensen de drempel om mee te doen ook verlagen. Denk bijvoorbeeld aan een migrantenvereniging, een school of een buurthuis.

Checklist uitnodiging

De uitnodiging aan deelnemers bevat:

- Aanleiding en doel
- Thema
- Aanpak van het gesprek op hoofdlijnen
- Praktisch: tijd, plaats of platform / weblink

Wie wordt de gastheer/vrouw?

Elke dialoog heeft een gastheer/vrouw: een wethouder of burgemeester bijvoorbeeld. Deze geeft de dialoog een persoonlijk gezicht. Wie in uw gemeente zou die rol graag oppakken? Het kunnen natuurlijk ook meerdere mensen zijn, verdeeld over meerdere dialogen.

Hoe wilt u de uitkomsten verwerken?

Het is goed vooraf te bedenken wat u met de uitkomsten wilt doen en hoe u deze gaat verwerken. Komt er een verslag? Worden de resultaten verwerkt in een herstel- en vernieuwingsagenda? Worden de resultaten gepubliceerd op een website met tips? Het is belangrijk hierover vooraf goed na te denken mochten hierover vragen komen van deelnemers tijdens de dialoog.

2. Technisch

Kies een platform voor de dialogen. De dialogen in het kader van www.watisjouwidee.nl zijn allemaal gevoerd via ZOOM, wat voor de meeste mensen een makkelijk toegankelijk platform is en de mogelijkheid biedt om in subruimtes (break out rooms) te werken. Dit vereist dat u als gemeente een ZOOM abonnement neemt (direct in te voeren en maandelijks op te zeggen). Maar andere opties zijn natuurlijk ook mogelijk. Als het weer live kan biedt dat natuurlijk een groot voordeel hoewel online dialogen heel goed kunnen en toegankelijkheid voor mensen ook weer vergroot.

3. Rollen

We onderscheiden drie rollen:

- **Gastheer/vrouw.** Meestal een wethouder of burgemeester, maar dat hoeft niet beslist. Het is iemand die de dialoog 'gezicht' geeft. En namens wie de uitnodiging verstuurd wordt.

- **Gespreksleider:** degene die tijdens de dialoog het gesprek in goede banen leidt. Het draaiboek vormt hiervoor een leidraad.
- **Technische ondersteuner:** als de dialoog in een online platform wordt gehouden is iemand die het technische proces ondersteunt handig. Dit vereist geen grote ICT expertise, wel is het belangrijk dat diegene handig is met het platform waarin gewerkt wordt. De taken die hij/zij vervult zijn onder andere: ZOOMlink aanmaken (zorgen voor de juiste instellingen), deelnemers binnenlaten, mensen met praktische problemen ondersteunen, breakoutrooms klaarzetten....)

4. Draaiboek verkenningsdialoog (2 uur)

Een verkenningsdialoog is erop gericht te ontdekken wat er bij inwoners in de knel is gekomen tijdens corona, wat er is ontkiemd aan mooie dingen en wat (dus) aandacht verdient in de fase 'na corona' of in ieder geval 'na de crisis'. Het gesprek kent de volgende stappen:

5 min	Welkom, introductie
15 min	'Check-in': korte kennismaking aan de hand van de vraag 'wat is het eerste dat je gaat doen als corona voorbij is?'
40 min	Ronde 1: wat is in de knel gekomen? Mensen wisselen verhalen hierover uit in tweetallen en daarna in de grote groep. Hierbij verzinnen ze een 'krantenkop' die het knelpunt kort en krachtig verwoordt.
30 min	Ronde 2: Wat is ontkiemd dat groter mag worden/mag blijven? Mensen wisselen verhalen uit in tweetallen en daarna in de grote groep. Hierbij kiezen ze een beeld (uit een set beelden die we laten zien) die dit goed vangt.
25 min	Ronde 3: Wat verdient (dus) aandacht in de fase na corona? Mensen laten alles wat gezegd is door de groep op zich in werken (dus niet alleen hun eigen verhalen) en denken na over wat er wat hen betreft aandacht verdient en waarom. Eerst in tweetallen en daarna in grote groep.

5 min	Afsluiting, iedereen wordt bedankt voor deelname en uitleg over hoe het verder gaat
-------	--

Een uitgewerkt draaiboek is te vinden als aparte bijlage ('Draaiboek verkenningsdialoog')

5. Draaiboek themadialoog (2 uur)

Een themadialoog is gericht op een specifiek onderwerp dat u als gemeente zelf kiest. Het gesprek is erop gericht ideeën van inwoners te verzamelen over hoe de gemeente en burgers zelf aan de slag kunnen na corona om op dit gebied stappen te zetten. Als eerste stap wordt gekeken wat er op dat thema in de knel is gekomen en wat er is ontkiemd. Daarna is ruimte om ideeën voor herstel en vernieuwing te verkennen.

U kunt hier uw eigen thema kiezen. Het is ook mogelijk gebruik maken van de 7 thema's die zijn gebruikt in het programma Nederland na corona.

Geluk en ontspanning	Welvaart
Gezondheid	School en werk
Samen leven	Wonen en verkeer
Natuur	

In de bijlage met het draaiboek vindt u een uitwerking van deze thema's.

Het gesprek kent de volgende opzet:

5 min	Welkom, introductie
13 min	'Check-in': korte kennismaking aan de hand van de vraag 'wat is het eerste dat je gaat doen als corona voorbij is?'
2 min	Toelichting van het thema
40 min	Ronde 1: wat is in de knel gekomen en wat is ontkiemd tijdens corona? Mensen wisselen verhalen hierover uit in tweetallen en daarna in de grote

groep. Hierbij verzinnen ze een 'krantenkop' die het knel/kiempunt kort en krachtig verwoordt.

25 min **Ronde 2: Waar dromen we van als het gaat om de periode 'na corona'?**
Welke wens voor de toekomst leeft er? Hierbij kiest iedereen een beeld (uit een set beelden die we laten zien) en deelt in de groep waar hij of zij voor de toekomst op hoopt en wat dat belangrijk maakt.

40 min **Ronde 3: Hoe kunnen we hiermee aan de slag?** In kleine groepjes wisselen mensen uit over praktische ideeën voor de toekomst. Wat kan de gemeente doen, wat kunnen mensen of organisaties doen? In de grote groep komen de ideeën bij elkaar.

5 min **Afsluiting,** iedereen wordt bedankt voor deelname en uitleg over hoe het verder gaat

Een uitgewerkt draaiboek is te vinden als aparte bijlage ('Draaiboek themadialoog')

Uitgewerkt draaiboek verkenningsdialogen (bijlage bij 'Nederland na corona'-dialogen: handreiking voor gemeenten)

We onderscheiden 3 rollen:

- **Gespreksleider**: degene die het gesprek faciliteert en in goede banen leidt.
- **Gastheer m/v**: degene die de deelnemers uitnodigt, en de dialoog een gezicht geeft
- **Technisch ondersteuner (TO)**: ondersteunt bij het maken van break out rooms, beantwoordt technische vragen van deelnemers en draagt eventueel zorg voor opnames.

Tijd:	Onderdeel:	Technisch:
00:00	Welkom (5') - Gespreksleider heet iedereen welkom - Gastheer m/v vertelt: wat gaan we doen en waarom? - Gespreksleider vertelt kort praktische spelregels: - wanneer je niet praat, mute jezelf. - als begeleider zal ik 'beurten' geven, soms zal ik je omwille van de tijd ook onderbreken. - we zijn er vooral op uit om ervaringen en verhalen van iedereen te horen. We horen daarom graag ieders input en gaan er niet over in discussie. - begrijp je iets niet, of wil je iets vragen, steek je hand op.	slide met spelregels
00:05	Check-in: kennismaking (15') Gespreksleider laat onderstaande vragen op de slide zien, en sluit dan de slide, zodat iedereen elkaar goed kan zien. Wie is wie? - (voor)naam, - wat doe je in 1 woord (beroep, studie, gepensioneerd...) - wat is het <i>eerste</i> wat je gaat doen als corona voorbij is? - Gespreksleider geeft iedereen de beurt. - Gastheer gaat eerst (zet de toon en lengte).	slide met check-in vragen eventueel: TO start opname (als dit overeengekomen is)
00:20	Ronde 1: Wat is in de knel gekomen (40') Gespreksleider geeft introductie (3') In de afgelopen periode zijn er, door de nodige maatregelen, helaas dingen in de knel gekomen. Als corona zo meteen voorbij is, is het belangrijk weer dingen te gaan herstellen en repareren. We willen graag in gesprek over wat volgens jullie dan aandacht nodig heeft. De centrale vraag: • Wil je een verhaal vertellen, een voorbeeld geven, wat voor jou iets zegt over het allerbelangrijkste dat in de knel is gekomen door corona. Het kan iets zijn dat je persoonlijk hebt meegemaakt, of iets dat je gezien hebt om je heen bij mensen die je kent of iets wat je in de krant of het journaal hebt gelezen en waarvan je dus weet dat het speelt. Als jij maar zegt: dat vind ik echt belangrijk.	TO plakt vraag in chat: wat is jouw verhaal? TO zet break-out rooms klaar (2 deelnemers per room)

Tijd:	Onderdeel:	Technisch:
	Ronde 1 (vervolg) Eventueel geeft de gastheer een kort voorbeeld van zichzelf (persoonlijk). Gespreksleider geeft instructie (2') We splitsen de groep op in duo's. Met z'n tweeën komen jullie in een zogenaamde break-out room. Je kunt dan straks klikken op 'join'. Om en om vertellen jullie je verhaal aan elkaar. Na de helft van de tijd, krijg je een seintje, en wisselen jullie om. Als de tijd om is, kom weer terug in deze ruimte. Eén voor één vertel je dan een samenvatting van jouw verhaal: als jouw verhaal in de krant zou staan, wat zou dan de krantenkop zijn? Of wat is het thema waar jouw verhaal over gaat? Deelnemers wisselen in duo's uit – in de breakoutrooms: 10' per persoon (20' in totaal) Gespreksleider haalt verhalen op in de plenaire call (15') Een ieder vertelt kort: <u>wat is jouw thema of krantenkop van jouw verhaal?</u> (max. 1' pp) De gespreksleider geeft beurten en vraagt waar nodig om het verhaal te verdiepen. Hij vraagt mensen om op elkaar voort te bouwen (wie heeft ook een voorbeeld van dat thema? Wie heeft juist een heel ander thema?). Aan het eind van de verhalen vraagt de gespreksleider: (5') Wat raakte je in de verhalen van de anderen en wat ontdek je over wat er speelt in de gemeente? Schrijf dit in de chat. De gespreksleider noemt kort wat er in de chat staat (zonder al te diep op in te gaan). De gastheer reageert kort. <i>Evt. wat te drinken pakken.</i>	halverwege stuurt TO tijdseintje TO plakt vraag in chat: Wat is jouw thema of krantenkop? TO plakt vraag in chat: Wat raakte je in de verhalen van de anderen en wat ontdek je over wat er speelt in de gemeente?
1:00	Ronde 2: Kiemen die groter mogen worden (30') Gespreksleider geeft introductie en instructie: (5') De crisis brengt ook (per ongeluk) goede dingen met zich mee... we zijn sommige dingen anders gaan doen, mensen zijn creatief geweest en er zijn dingen vernieuwd. Bedenk één ding dat wat jou betreft positief is uit de afgelopen tijd, dat wat jou betreft wel mag blijven of zelfs groter worden. Dit mogen we vasthouden als land. Wat komt er bij je op? Schrijf dit in steekwoorden voor jezelf op.	Pen en papier. TO plakt vraag in chat: Eén ding dat wat jou betreft positief is uit de afgelopen tijd, dat mag blijven?

Bijlage: draaiboeken

Tijd:	Onderdeel:	Technisch:
	Ronde 3 (vervolg) Gespreksleider haalt verhalen op in de plenaire call (10') In een dynamische ronde wordt iedereen uitgenodigd om te vertellen. De gespreksleider varieert in vragen en vraagt door met vragen als: <i>wat als jij burgemeester was? Wat is dan nu je diepste wens voor deze gemeente? Als we dat straks de hele tijd doen, hoe ziet onze woonplaats er dan uit? Waarom juist dat? Voor wie gaat dat vooral helpen? Wat zou dat opleveren? Waar beginnen we? Wat zou een eerste stap kunnen zijn?</i> - Het doel is om uit te pluizen wat het belangrijkste is om nou juist dát aan te pakken. Soms noemt iemand misschien meerdere dingen: wat is dan hetgeen dat als eerste aandacht behoeft? Waarom? Aan het eind reageert de gastheer op alle verhalen. Wat valt op, waar wordt deze enthousiast van? Wat leert hij/zij ervan? Wat raakte hem/haar het meest?	
01:55	Afsluiting Gastheer bedankt iedereen voor inbreng en vertelt iets over hoe hij het gesprek heeft ervaren (<u>proces</u>, niet inhoud). Gespreksleider vraagt kort hoe het was. Met welke gedachte of welk gevoel verlaat je het gesprek? Losjes, geen beurten. Eventueel gebruik je de chat. Korte uitleg van de vervolgstappen.	TO stopt opname (als die is gemaakt) en slaat chat op

NB bij gebruik van ZOOM:

- is het handig dat de gespreksleider 'host' is en de technische ondersteuner 'co-host'.
- zorg dat de functie 'chat bewaren' aan staat
- als je een opname wilt maken is het belangrijk toestemming te vragen van de deelnemers

Uitgewerkt draaiboek thema-dialogen (bijlage bij 'Nederland na corona'-dialogen: handreiking voor gemeenten)

We onderscheiden 3 rollen:

- **Gespreksleider**: degene die het gesprek faciliteert en in goede banen leidt.
- **Gastheer m/v**: degene die de deelnemers uitnodigt, en de dialoog een gezicht geeft
- **Technisch ondersteuner (TO)**: ondersteunt bij het maken van break out rooms, beantwoordt technische vragen van deelnemers en draagt eventueel zorg voor opnames.

Bepaal vooraf het **thema** van de dialoog (achter dit draaiboek is een omschrijving opgenomen van de 7 thema's zoals die bij www.watisjouwidee.nl zijn gebruikt)

Tijd:	Onderdeel:	TECHNISCH
00:00	Welkom (5') - Gespreksleider heet iedereen welkom - Gastheer m/v vertelt: wat gaan we doen en waarom? - Thema kort noemen en belang - De bedoeling van vandaag is goede ideeën te horen maar vooral ook om elkaar op goede ideeën te brengen. Iedereen is nodig in de fase na corona en de kleinste ideeën zijn soms de beste. - Gespreksleider vertelt kort praktische spelregels: - wanneer je niet praat, mute jezelf. - als begeleider zal ik 'beurten' geven, soms zal ik je omwille van de tijd ook onderbreken. - we zijn er vooral op uit om ervaringen en verhalen van iedereen te horen. We horen daarom graag ieders input en gaan er niet over in discussie. - begrijp je iets niet, of wil je iets vragen, steek je hand op.	slide met spelregels
00:05	Check-in: kennismaking (15') Gespreksleider laat onderstaande vragen op de slide zien, en sluit dan de slide, zodat iedereen elkaar goed kan zien. Wie is wie? - (voor)naam, - wat doe je in 1 woord (beroep, studie, gepensioneerd...) - wat is het eerste wat je gaat doen als corona voorbij is? - Gespreksleider geeft iedereen de beurt. - Gastheer gaat eerst (zet de toon en lengte).	slide met check-in vragen eventueel: TO start opname (als dit overeengekomen is)
00:18	Korte introductie van het thema - Gespreksleider introduceert thema en belangrijkste vragen	slide met thema

Tijd:	Onderdeel:	TECHNISCH
00:20	Ronde 1: Wat is in de knel gekomen (40') Gespreksleider geeft introductie (3') In de afgelopen periode zijn er, door de nodige maatregelen, helaas dingen in de knel gekomen op gebied van [THEMA], maar er zijn ook mooie dingen ontstaan. Wil je een verhaal vertellen, een voorbeeld geven, wat voor jou iets zegt over het allerbelangrijkste dat in de knel is gekomen door corona of wat juist voor moois is ontstaan. Het kan iets zijn dat je persoonlijk hebt meegemaakt, of iets dat je gezien hebt om je heen bij mensen die je kent of iets wat je in de krant of het journaal hebt gelezen en waarvan je dus weet dat het speelt. Als jij maar zegt: dat vind ik echt belangrijk op te pakken, vast te houden of verder te brengen. Interview (5') Het gesprek begint met een mini-interview van gespreksbegeleider met de gastheer om voor te gaan in het gesprek. Dit gesprek eindigt met een <i>krantenkop</i> . Gespreksleider geeft instructie (2') We splitsen de groep op in duo's . Met z'n tweeën komen jullie in een zogenaamde break-out room. Je kunt dan straks klikken op 'join'. Om en om vertellen jullie je verhaal aan elkaar. Na de helft van de tijd, krijg je een seintje , en wisselen jullie om. Als de tijd om is, kom weer terug in deze ruimte. Eén voor één vertel je dan een samenvatting van jouw verhaal: als jouw verhaal in de krant zou staan, wat zou dan de krantenkop zijn? Of wat is het thema waar jouw verhaal over gaat? Deelnemers wisselen in duo's uit – in de breakoutrooms: 5' per persoon (10' in totaal) Gespreksleider haalt verhalen op in de plenaire call (15') Een ieder vertelt kort: <u>wat is jouw thema of krantenkop van jouw verhaal?</u> (max. 1' pp) De gespreksleider geeft beurten en vraagt waar nodig om het verhaal te verdiepen. Hij vraagt mensen om op elkaar voort te bouwen (wie heeft ook een voorbeeld van dat thema? Wie heeft juist een heel ander thema?). Aan het eind van de verhalen vraagt de gespreksleider: (5') Wat raakte je in de verhalen van de anderen en wat ontdek je over wat er speelt in de gemeente? Schrijf dit in de chat. De gespreksleider noemt kort wat er in de chat staat (zonder al te diep op in te gaan). De gastheer reageert kort. <i>Evt. wat te drinken pakken.</i>	TO plakt vraag in chat: wat is jouw verhaal? TO zet break-out rooms klaar (2 deelnemers per room) halverwege stuurt TO tijdseintje TO plakt vraag in chat: Wat is jouw thema of krantenkop? TO plakt vraag in chat: Wat raakte je in de verhalen van de anderen en wat ontdek je over wat er speelt in de gemeente?

Tijd:	Onderdeel:	TECHNISCH
1:00	Ronde 2: Droomronde (20') Gespreksleider geeft introductie en instructie: (2') We hebben nu een beeld wat er volgens ons speelt binnen [THEMA]: wat is in de knel is gekomen en wat er in positieve zin ontstaan is. Nu zijn we benieuwd wat je diepe wens is op het onderwerp: waar droom je van als het gaat om het thema? We laten op het scherm een 16-tal inspiratiefoto's zien (een collage). Gevarieerde beelden. Gespreksleider vraagt: • We hebben hier een aantal beelden. Kies er eentje die wat jou betreft past bij wat je droomt op gebied van [THEMA] Delen van droombeelden (18') De gespreksleider interviewt iedereen kort om zijn of haar beeld te delen en het verhaal erbij te vertellen (waar nodig). Gespreksleider vraagt mensen om op elkaar door te pakken (estafette). Zendtijd voor iedereen ongeveer gelijk (1-1,5 min pp) . Als laatste vertelt de gastheer zijn/haar droom.	Pen en papier. slide met foto's (na 2 min wegklikken zodat mensen elkaar zien)
01:20	Ronde 3: Eerste stappen (25') Gespreksleider geeft introductie (5') We hebben nu van iedereen een droombeeld gehoord. Nu gaan we op zoek naar eerste stappen die we kunnen zetten. Centrale vraag: • Als het gaat om [THEMA] : wat is belangrijk om nu of straks als eerste te doen? Hulpvragen: • Welke ideeën heb je al ergens gezien? • Wat hielp in de afgelopen periode al? • Welke actie roept het gesprek bij je op en wie of wat kan daar een rol in spelen? • Wie moet het gaan doen? Wat denk jij dat de <u>overheid</u> kan doen? En wat <u>burgers</u> kunnen doen? • Wat is de eerste stap? • Wat is verder nog belangrijk om dit idee tot een succes te maken? De gespreksleider vraagt de gastheer eerst zijn of haar idee te delen.	Slide met vragen TO plakt vraag in chat: Ideeën voor na corona?

Tijd:	Onderdeel:	TECHNISCH
	Ronde 3 (vervolg) Gespreksleider geeft instructie (2') We delen de groep in 3 groepen in waarbij de duo's van ronde 1 samengevoegd worden met een ander duo. Gastheer , gespreksleider en technische ondersteuner verdelen zich over de drie groepen. We gaan daar in gesprek over ideeën. Houd in je groepje de ideeën vast om ze straks te delen in de grote groep. Deelnemers wisselen ideeën uit – in de breakout rooms: (20-25'' in totaal) Gastheer , gespreksleider en technische ondersteuner faciliteren het groepsgesprek in hun breakout room, op een lichte manier. Ze houden ook de ideeën vast.	TO zet break-out rooms klaar (2 deelnemers per room)
01:45	Uitwisseling eerste stappen in grote groep (10'') Gespreksleider haalt verhalen op in de plenaire call (10') Gastheer , gespreksleider en technische ondersteuner vertellen wat er in hun groepjes aan ideeën opkwam. Kort en krachtig. Aan het eind reageert de gastheer op alle verhalen. Wat valt op waar wordt deze enthousiast van? Wat leert hij/zij ervan? Wat raakte hem/haar het meest?	
01:55	Afsluiting Gastheer bedankt iedereen voor inbreng en vertelt iets over hoe hij het gesprek heeft ervaren (<u>proces</u> , niet inhoud). Gespreksleider vraagt kort hoe het was. Met welke gedachte of welk gevoel verlaat je het gesprek? Losjes, geen beurten. Eventueel gebruik je de chat. Korte uitleg van de vervolgstappen.	TO stopt opname (als die is gemaakt) en slaat chat op

NB bij gebruik van ZOOM:

- is het handig dat de gespreksleider 'host' is en de technische ondersteuner 'co-host'.
- zorg dat de functie 'chat bewaren' aan staat
- als je een opname wilt maken is het belangrijk toestemming te vragen van de deelnemers

Uitwerking voorbeeldthema's (optioneel te gebruiken)

1. Geluk en ontspanning

Iedereen heeft tijdens corona wel iets of zelfs iemand verloren. Dat heeft veel mensen aan het denken gezet: wat vind ik nu echt belangrijk? Hoe, en voor wie wil ik er zijn? Vaak spelen relaties, het gezin en de familie daarin een belangrijke rol.

Wie vraagt 'Wat is het eerste dat je gaat doen als corona voorbij is?' krijgt als antwoord 'Familie en vrienden knuffelen'. En direct daarna: 'Een terrasje pakken, een festival bezoeken, eten met vrienden, dansen, sporten, op vakantie...' Iedereen verlangt weer naar ontmoeting, ontspanning en plezier. En net zo goed naar zingeving en verbinding. Je lekker in je vel voelen, is moeilijk. Zeker voor jeugd en jongeren. En er is veel verdriet – om afscheid van dierbaren, verlies van werk, eenzaamheid, stress en het gevoel van gemis.

Mensen vinden creatieve manieren om elkaar te ontmoeten: de anderhalvemeterwandeling, verjaardagen in de voortuin en een online pubquiz. We ontdekken hobby's waarvan we dachten dat we die nóóit zouden gaan doen. Handwerken, klussen en schilderen, puzzelen, gezelschapsspellen, maar ook: mediteren of zelf groenten kweken. Die creativiteit geeft energie en veel mensen willen dat vasthouden.

Hoe geven we pijn en rouw een plek – ook als straks alles weer 'voorbij' is? Hoe vangen we problemen op die tijdens corona zijn ontstaan: depressies, kindermishandeling, burnouts – ook bij jongeren? Wat kunnen mensen daarin voor elkaar betekenen? Hoe gaan we om met belangrijke vragen? Hoe kunnen we geluk versterken of terugkrijgen door ontspanning en vrije tijd voor iedereen mogelijk te maken?

2. Samen leven

De coronacrisis raakt iedereen, ongeacht afkomst, leeftijd, status of cultuur. Dat heeft het gevoel van samen vergroot. Er is meer aandacht voor elkaar. Zeker voor mensen die het extra nodig hebben. Wandelen met oudere mensen. Leerlingen helpen bij hun online lessen. Bewust kopen bij je lokale winkel, zodat die blijft bestaan.

Tegelijkertijd zien we dat het virus de verschillen vergroot. Sommige mensen zijn hun baan kwijt, terwijl er voor anderen niet zoveel verandert. Bepaalde mensen komen bijna niet meer buiten en zijn eenzaam, terwijl anderen juist druk ervaren omdat ze heel hard werken.

Terrassen, winkelstraten, stadions, de werkvloer: het zijn normaal plekken waar we allerlei verschillende mensen ontmoeten. Nu zien we elkaar minder. En de verschillende meningen over de coronamaatregelen zorgen voor spanningen. De tolerantie naar elkaar staat onder druk.

Hoe komen we weer dichterbij elkaar? Wat helpt om elkaar te waarderen ondanks de verschillen? Hoe houden we het omkijken naar elkaar en het gevoel van samen vast? Hoe zorgen we voor de mensen die in de crisis veel verloren hebben? Wat kunnen burgers, overheden, bedrijven daarin betekenen? Hoe kunnen (sociale) media een positieve bijdrage leveren?

3. Gezondheid

Deze coronacrisis drukt ons met de neus op het belang van gezondheid. Er is een nieuwe interesse voor fit zijn en fit blijven: mensen gaan meer buiten sporten of thuis bewegen, zij stoppen met roken of te maken hebben met coronakilo's. We realiseren ons hoe belangrijk een gezonde leefstijl en ook goede zorg is. Ondanks alle inspanningen om het virus onder controle te krijgen, is de gezondheidsprijs hoog. Mensen verloren dierbaren en hebben onder moeilijke omstandigheden afscheid moeten nemen. Of ze

werden zelf ziek, en hadden lang last van klachten. Denk aan concentratieverlies, kortademigheid en een gebrekkige conditie. Ook kwam de reguliere zorg in de knel. Wachten op een operatie waar je eigenlijk niet op kunt wachten. Het overkwam veel mensen. En de maatregelen tegen het virus brengen ook mentale en fysieke gezondheidsschade met zich mee. Voor ouderen, jongeren, mensen met extra kwetsbaarheid door een onderliggende ziekte.

Welke plek geven we gezondheid in ons leven na corona? Hoe zorgen we voor goede ondersteuning van mensen die door corona een slechtere gezondheid hebben? Hoe blijven we vitaal? Wat kunnen burgers, bedrijven en overheden doen om een gezonde leefstijl te stimuleren?

4. Welvaart

De coronacrisis maakt een ongelooflijke creativiteit los bij bedrijven en horeca. Veel winkels en restaurants maakten snel de omslag naar 'online' winkelen en maaltijden bezorgen. Burgers steunen hun lokale ondernemers. Steunpakketten van de overheid helpen kleine ondernemers en ZZP-ers te overleven.

Mensen gaan zich omscholen. Oplossingen als online solliciteren zijn snel ingevoerd. De druk om te presteren nam af. Sommige mensen waarderen daardoor ook een nieuwe balans: meer rust, minder rennen. Tegelijk zijn er grote financiële zorgen: armoede, schulden, mensen die hun werk zien verdwijnen, jongeren die moeite hebben om werk te vinden... En zoals er mensen zijn die het minder druk kregen, zo zijn er ook mensen bij wie de stress en druk enorm toenam.

Wat zien we als grootste uitdaging als het gaat om de economische welvaart voor iedereen? En welke ideeën zijn er om er financieel weer bovenop te komen met elkaar? Wat zijn manieren om welbevinden en welvaart in ons land beter in balans te krijgen? Zijn ontwikkelingen als lokaal en duurzaam produceren en kopen goed om vast te houden? Hoe dan?

5. Wonen en verkeer

Ineens zijn files opgelost door de coronacrisis. Veel mensen werken verplicht thuis. Werkgevers en werknemers zien ineens dat het kán. Minder reizen vertaalt zich in een lagere verkoop van auto's en minder uitstoot. Ook neemt de drukte af in steden die normaal uit hun voegen barsten. En mensen wandelen meer dan ooit: in natuurgebieden, maar ook in hun eigen wijk of park. Het lijkt wel of we het groen om ons heen meer zien en waarderen. En minder files en meer tijd thuis met het gezin bevalt veel mensen goed. Tegelijk roept het thuiswerken ook vragen op. Vragen over de verbinding met collega's bijvoorbeeld. Of over een goede thuiswerkplek: niet iedereen heeft thuis een eigen werkkamer.

Hoe gaan we dit na de crisis doen? Wat betekent meer thuiswerken voor de inrichting van onze huizen, appartementen en kantoren? En voor de manier waarop we samenwerken? Zijn er slimme ideeën om files kort te houden? Hoe zien we het openbaar vervoer voor ons? Wat zijn manieren om voor iedereen een fijne groene omgeving dicht bij huis te realiseren?

6. Onderwijs en werk

Iedereen is verbaasd over de snelheid waarmee we in ons land over zijn gegaan op digitaal onderwijs. Lessen zijn toch doorgegaan. Veel viel er ook weg: de persoonlijke ontmoeting met docenten, het contact met leeftijdsgenoten, praktijkvakken. Ondanks inspanningen van scholen, vrijwilligersinitiatieven als 'thuishulpmaatjes' en mini-ouder-scholen is dat gat niet opgevuld. Kinderen en studenten hebben last

van de lange periode van online onderwijs. We zien leerachterstanden, eenzame jongeren en zelfs stress en depressie.

Tegelijkertijd zien we ook jeugdigen die zich juist beter voelen door de relatieve rust. Omdat de arbeidsmarkt verandert, zijn ook veel volwassenen weer naar school gegaan omdat hun baan verdween. Sommige ZZP-ers houden het niet vol en kiezen voor vast werk. Dat levert vaak pijn op, maar soms ook mooie voorbeelden, van mensen die een carrièreswitch maken.

Wat hebben we ontdekt over goed onderwijs voor iedereen? Hoe benutten we die inzichten? Hoe lossen we het op als je geen stage kan lopen? Kunnen en willen we de omscholingsmogelijkheden voor volwassenen handhaven? Hoe helpen we mensen die hun baan verloren snel weer aan werk? En hoe vangen we de mentale klap op die veel mensen – jong en oud - oplopen door te grote uitdagingen in school en werk?

7. Natuur en milieu

Door corona zijn we ons bewuster geworden van het belang van het klimaat en de natuur. Niet voor niets hebben nog nooit zoveel mensen meegedaan aan de nationale tuinvogeltelling. Nieuwe wandelroutes in de buurt en plekjes in het park werden ontdekt. Mensen verbouwen meer groente in eigen tuin of op het balkon. De interesse in tweedehands kleding en meubels neemt toe: soms noodgedwongen, soms uit enthousiasme. Doordat er minder vliegtuigen vliegen, is de CO2 uitstoot lager. En dat zet mensen aan het denken. Hoe willen we verder? Vakantie in eigen land blijkt een goed alternatief. Is dat iets om vast te houden? Net als lokaal eten en biologisch voedsel? Deze ontwikkelingen worden heel enthousiast ontvangen. Door jongeren bijvoorbeeld, die zich grote zorgen maken over het klimaat. Anderen maken zich juist zorgen dat zij de rekening gepresenteerd krijgen voor die drang naar duurzaamheid. Wie gaat dat betalen?

We zijn aan het denken gezet over duurzaam en 'groen' leven. Wat willen we vasthouden? Wat helpt daarbij? Wat kun je zelf doen en waar is de hele samenleving nodig? En hoe verbinden we dit aan onze wensen om het leven van voor corona weer snel op te pakken?